

Seat No. : _____

DP-208

December-2025

B.A., Sem.-III

CC-201 : Gujarati

સાહિત્ય સ્વરૂપનો અભ્યાસ – ખંડકાવ્ય

‘શ્રેષ્ઠ ગુજરાતી ખંડકાવ્યો’ – સંપા. ચિનુ મોદી અને સતીશ વ્યાસ

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના : (1) બધા પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.
(2) જમણી બાજુના અંકો ગુણ દર્શાવે છે.

1. ખંડકાવ્યના કાવ્યસ્વરૂપની લાક્ષણિકતાઓની સમીક્ષા કરો. 14
અથવા
1. ખંડકાવ્યના ઉદ્ભવની ચર્ચા કરી ખંડકાવ્યના વિકાસની વિગતે ચર્ચા કરો. 14
2. ‘શ્રેષ્ઠ ગુજરાતી ખંડકાવ્યો’ની વિશેષતાઓ વર્ણવો. 14
અથવા
2. ‘ચક્રવાકમિથુન’ અને ‘ગ્રામમાતા’ ખંડકાવ્ય સ્વરૂપ સંદર્ભે મૂલ્યાંકન કરો. 14
3. નીચેનામાંથી કોઈપણ બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો : 14
(1) ‘શિખંડી’ કાવ્યના આધારે શિખંડીનું પાત્રાંકન કરો.
(2) પાંડુના ચિત્તમાં જાગેલી વિકારવશતા
(3) ‘દશરથનો અંતકાળ’નું રચનાવિધાન
(4) ખંડકાવ્યમાં પ્રકૃતિ નિરૂપણ
4. નીચેનામાંથી પૂર્વાપર સંદર્ભ આપી સમજાવો : (કોઈપણ બે) 14
(1) “રસહીન ધરા થૈ છે, દયાહીન થયો નૃપ;”
(2) “આયુષ્ય આપનારી તું આવી બહેન ભલે ગૃહે !”
(3) “એકમાત્ર જે વસ્ત્ર
વસ્ત્ર પણ
મને ત્યજીને ગયું
ઓ ગયું”
(4) “ધીમે ધીમે છટાથી કુસુમરજ લઈ ડોલતો વાયુ વાય.”

5. નીચેનામાંથી કોઈપણ સાત પ્રશ્નોનો યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો :

14

- (1) ઉમાશંકર જોશીએ ખંડકાવ્ય માટે કયો શબ્દ વાપર્યો છે ?
(a) દીર્ઘકાવ્ય (b) કાન્તકાવ્ય (c) આખ્યાન કાવ્ય (d) કથનોર્મિકાવ્ય
- (2) 'પુષ્કર' અને 'નળ' કયા ખંડકાવ્યના પાત્રો છે ?
(a) ચક્રવાકમિથુન (b) બાહુક (c) ગ્રામમાતા (d) ભટ્ટબાણ
- (3) ખંડકાવ્ય વિશે, "ખંડકાવ્યોમાં બધા રસો અને બધા પ્રકારોને હકીકત આવી શકે" આ વિધાન કયા વિવેચકે કર્યું છે ?
(a) બ.ક. ઠાકોર (b) રા.વિ. પાઠક
(c) ઉમાશંકર જોશી (d) કાન્ત
- (4) ગુજરાતી ખંડકાવ્યના પ્રણેતા કોણ છે ?
(a) ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠી (b) ચીનુ મોદી
(c) કાન્ત (d) ઉમાશંકર જોશી
- (5) સુંદરમ્, ઉમાશંકર જોશી કયા યુગના કવિઓ છે ?
(a) પંડિતયુગ (b) અનુગાંધીયુગ
(c) ગાંધીયુગ (d) સુધારકયુગ
- (6) ખંડકાવ્ય સ્વરૂપમાં મહત્ત્વનું તત્ત્વ કયું છે ?
(a) શિલ્પ (b) રસ (c) છાપ (d) લાઘવ
- (7) 'જટાયુ' કેટલા ખંડમાં લખાયેલું સુદીર્ઘ કાવ્ય છે ?
(a) છ (b) નવ (c) આઠ (d) સાત
- (8) "ધન્ય હો ! દેવની દેવી ! ધન્ય ! અહ્ભુત યોગિની !" કાવ્ય પંક્તિ કયા ખંડકાવ્યમાંથી લેવામાં આવી છે ?
(a) ગ્રામમાતા (b) એભલવાળો (c) શાપસંભ્રમ (d) વસંતવિજય
- (9) મહાભારતના આદિ પર્વમાંથી કયા કાવ્યનું કથાવસ્તુ લેવામાં આવ્યું છે ?
(a) ચક્રવાકમિથુન (b) વસંતવિજય (c) ભટ્ટબાણ (d) એભલવાળો
- (10) 'સુવર્ણદ્વારિકાનું સાગરનિમજ્જન' ખંડકાવ્યના રચયિતાનું નામ જણાવો.
(a) સુંદરજી બેટાઈ (b) પ્રહલાદ પારેખ
(c) વિનોદ જોશી (d) રાજેન્દ્ર શાહ
- (11) 'બાહુક' ખંડકાવ્યમાં કયા રસનું પ્રાધાન્ય જોવા મળે છે ?
(a) કરુણ રસ (b) હાસ્ય રસ (c) શૃંગાર રસ (d) વીર રસ
- (12) પુરાકલ્પનનો સંદર્ભ મૂકી આપતું ખંડકાવ્ય કયું છે ?
(a) ચક્રવાકમિથુન (b) જટાયુ (c) એભલવાળો (d) ગ્રામમાતા